

ר ש מ י ק ו ר א

לדרישה לחלב בחודשי הקיץ, יתהוו עודפים עונתיים שלא נוכל להם.

עד כאן הצגת הבעיה, בה אינני מחולק עם הח' עצמון, ומכאן לסעיפי הפלוגתה:

אינני מסכים שיש אזורים בארץ, בהם אין הפרשים ניכרים בין תקופת חליבה של פרה שעיקרה חל בחודשי החורף והאביב לבין זה, שעיקרה חל בחודשי הקיץ והסתיו. נכון שיש הבדלים בהפרשים אלה בין איזור לאיזור, אבל הם קיימים בכולם. חבל שאין עדיין סקר סטטיסטי מדויק בשאלה זו, אבל לפי הסתכלותי במשך שנים רבות בעדר שבמשקי, הנמצא בשפלת החוף הנוחה מבחינה אקלימית, הנני מעריך את ההפרש בין תקופת חורפית-אביבית לבין תקופת קיצי-סתיוית של אותה פרה בגבולות 350 עד 400 ליטר.

כן אינני מסכים שאפשר לעבור לייצור חלב קיצי „מבלי שהדבר יפגע בענינים הכלכליים של המשק“ כדברי הח' עצמון. אפילו אתעלם לרגע, לצורך הבירור, מעובדת ההפרש בתנובה שעליו עמדתי קודם, הנני טוען שייצור כל ליטר חלב בקיץ ובסתיו עולה למשק יותר מאשר ייצורו בחורף המאוחר והאביב. כמויות המספוא שהננו אוספים מכל יחידת שטח באביב הן גדרות יותר מאשר בקיץ ובסתיו, גם ערכו הביו-לוגי של המספוא רב יותר. אפילו המרעה המלאכותי המושקה הוא בחודשי האביב הרבה יותר שופע מאשר בקיץ, לא כל שכן המרעה הטבעי שמצוי במספר משקים לא מבוטל. ברור שמספוא יקר יותר מייקר את ייצור החלב.

חלוקת השנה לשני חצאים, מאוקטובר עד מרץ ומאפריל עד ספטמבר והשוואת כמות החלב המיוצרת בשני אלה, אינה קולעת למטרה. עיון בעקומות החלב לפי הבקורת החודשית של ספר העדר במשך שנים רבות מלמד אותנו כי החודשים ספטמבר, אוקטובר ונובמבר הם חודשי השפל; בדצמבר מתחילה עליה קלה הנמשכת גם בינואר ובפברואר, ובמרץ יש עליה תלולה מאד. בחודשים אפריל ומאי מגיעה העליה באופן איטי יותר לשיאה. בחודש יוני חל משבר

תיתי לו למורי ורבי, החבר יעקב עצמון, על רשמי סיוריו, בהם זיכנו בתקופה האחרונה מעל דפי „משק הבקר והחלב“. נהניתי הנאה מרובה מקריאת רשימותיו המתובלות וזכרונות מ„הימים ההם“ והמעידות על טביעת עין חדה וחדירה מעמיקה במתהווה באזורי ההתישבות החדשים ובשינויים החלים במשק הוותיק. אולם בקראי במאמרו האחרון בחוברת 13 „רשמים מיגור“ את הפרק הדין בהכוונת עונת ההמלטות וייצור החלב ואת עצתו למשקים — פרט למשקי האזורים החמים — ללכת בעקבות יגור ולכוון את עיקר ייצור החלב שלהם לחודשי הקיץ, הח' לטתי לערער על המלצתו זו.

הבה ואסביר את טעמי התנגדותי:

תנובת החלב של עדרינו בחודשים חצי פברואר מרץ, אפריל ומאי רבה מאד בהשוואה ליתר חודשי השנה. העודפים הנוצרים בתקופת זמן קצרה זו, מעמידים אותנו בפני קשיי שיווק גדולים, המתבטאים בסופו של דבר בתמורה יותר קטנה עבור כל ליטר חלב משווק. מאידך גורמים העודפים האלה למחסור בחלב שתיה בחודשי הקיץ. המחסור הזה ישאר קבוע בתנאים הנתונים, כי אם נרצה להגדיל את העדרים בהתאם

הופקו 150 ליטר חלב לשעת-עבודה. 2. במשקים בעלי ההספק הקטן ביותר הפיקו לשעת-עבודה רק 35 ליטר חלב. 3. בשיטת החליבה הסילונית השיגו קימוץ של 20% בעבודת החליבה. 4. החליבה בבית-חליבה לפי שיטת השוט לא נתנה כל יתרון על פני השיטה הסילונית.

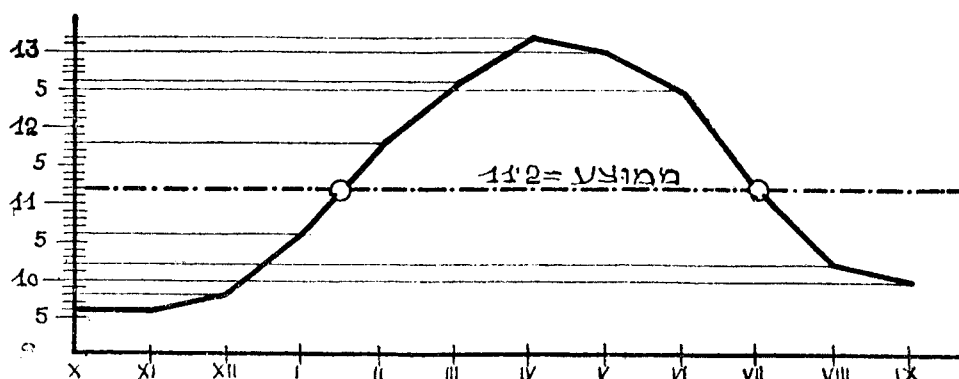
הנהלת המשק. במחוז לוס-אנג'לס, בו מגיעה ההשקעה בענף לסך של 800—1000 דולר לפרה, התבלט הערך המיוחד לכשרון ויעילות הנהלת המשק. מהמנהל נדרשה רמה גבוהה של ידיעה מקצועית וזריזות מסחרית כדי שיוכל לנהל בהצלחה את המשק.

רוכזו לפי „דיירי ביזנס אין לוס-אנג'לס קאונטי“ ע"י א. ש.

ממוצע לפרה בעדר לפי החדשים
בשנים תשי"א עד תשט"ו
(לפי הנתונים של ספר העדר)

החודש	תשי"א	תשי"ב	תשי"ג	תשי"ד	תשט"ו	ממוצע
אוקטובר	9.4	9.6	9.1	9.8	10.2	9.6
נובמבר	9.0	9.8	9.1	9.7	10.3	9.6
דצמבר	9.4	9.7	9.3	9.9	10.6	9.8
ינואר	10.1	10.4	10.1	10.2	12.0	10.6
פברואר	11.5	11.4	11.0	11.8	13.3	11.8
מרץ	11.9	11.7	11.6	13.2	14.5	12.6
אפריל	12.4	12.1	12.8	13.5	15.1	13.2
מאי	12.0	11.8	12.6	13.7	14.9	13.0
יוני	11.7	11.2	11.8	12.9	15.0	12.5
יולי	10.6	10.2	10.0	12.4	12.8	11.2
אוגוסט	9.8	9.3	9.6	10.4	12.1	10.2
ספטמבר	9.7	8.9	9.5	10.2	11.5	10.0
ממוצע	10.6	10.4	10.6	11.5	12.7	11.2

והתגובה יורדת בקו חד לחדש יולי, ובאוגוסט היא כבר מתקרבת מאוד לשפל של ספטמבר. כדי להבליט יפה את הפרשי הייצור העונתיים עלינו להעמיד את החודשים פברואר, מרץ, אפריל, מאי, יוני ויולי מול החדשים אוגוסט, ספטמבר, אוקטובר, נובמבר, דצמבר וינואר. לפי חלוקה זו מתברר שגם ביגור היה ערף עונתי גדול ושביקץ המאוחר, הסתיו והחורף המוקדם היה שפל בתגובה למרות מספר רב של המלטות באביב המאוחר. משמע שהלקטציות אחרי המל-סות אלה היו דלות בהשוואה ללקטציות האחרות. דבר זה גם נמצא בהתאמה עם המהלך הטבעי של כל לקטציה: בשלושת ארבעת החודשים הראשונים אחרי ההמלטה יש ייצור מוגבר בעטין ואילו בהמשך התקופה חלה ירידה. במידה שמפ-נה זה בא יחד עם עונת החום הכי קשה, מתפתח משבר חד והתוצאה היא תגובה תקופתית מופ-חתת.

עקומת החלב לשנים תשי"א עד תשט"ו

אם נבטא במספרים את המצב ביגור בתשט"ו, נקבל את התמונה הבאה:

תקופת השפע:			תקופת השפל:		
מס' הפרות	החודש	סה"כ חלב	מס' הפרות	החודש	סה"כ חלב
221	פברואר	75040	230	אוגוסט	95573
217	מרץ	91977	233	ספטמבר	107100
222	אפריל	102990	239	אוקטובר	78058
226	מאי	108593	238	נובמבר	74190
232	יוני	114660	230	דצמבר	70860
234	יולי	114483	227	ינואר	76466
225.3	בממוצע 6 חדשים	607743	233	בממוצע 6 חדשים	502247

יהיה צורך לקבוע מחיר יותר גבוה לחלב-קיץ. דבר זה יהיה תמיד מוצדק גם מבחינת התמורה שתושג עבור חלב המשווק בצורה נוזלית. חלב הקיץ יזכה בשוק במחיר הכי גבוה של חלב שתיה בעוד שחלב של פברואר, מרץ וראשית אפריל ינוצל בהכרח לתוצרת חלב ותמורתו תהיה מן הנמוכות. לאיזון מעין זה של הספקת החלב לשווקים עלולה להיות גם חשיבות ממד רגה ראשונה בשמירת חוג צרכנים רחב ביותר וקבוע של חלב שתיה.

משקי הנגב, יהיו בלי ספק הראשונים אשר ייענו להנהגת ההסדר המוצע, כי בתנאים האקלימיים שלהם יהיה ההפסד בתנובת פרותיהם הקטן ביותר והמחיר המוגדל יבטיח להם אף הכנסה טובה יותר מזו של חלב החורף. חלב הקיץ יכול להיות עבור משקי הנגב גורם כלכלי בדומה לזה של עגבניות החורף במשקי עמק הירדן.

כל זה בשני תנאים:

א. ביטול הפיקוח על מחירי החלב והנהגת מחירים עונתיים, כמקובל לגבי כל תוצרת חקלאית.

ב. מדיניות שיווק ערה ואקטיבית של „תגר בה“.

כל עוד לא קוימו שני התנאים האלה ומחיר החלב עומד קבוע ושווה במשך שנים-עשר חודשי השנה, הנני ממליץ, בניגוד להצעתו של הח' עצמון, שכל משק ייצר את מאכסימום החלב בחודשי הייצור הכי זולים בתנאיר-הוא, כי רק אז יזכה בהכנסה הגבוהה ביותר. שלמה וגשל

אם נוסיף בתקופת השפע 7.7 פרות על מנת להשוות את מספר הפרות הממוצע לזה של תקר פת השפל יתוספו עוד 20767 ק"ג ונגיע לסה"כ חלב בששת חודשי השפע ל-628510 ק"ג או במילים אחרות: ביגור היו בתקופת השפע 25% חלב יותר מאשר בתקופת השפל.

יוצא שבעיית העודפים בעונה שרירה וקיימת, ומה לעשות? לדעתי יש לנקוט בשתי דרכים, שהן קשורות זו בזו:

א. להפוך את החלב למה שקרוי בארצנו „משקה קל“, זאת אומרת להביא את החלב בצורה מפותטת ומקוררת בבקבוקים של 200 עד 250 גרם בכל הצינורות האפשריים לציבור הרחב ביותר. כל קיוסק ברחובות הערים, כל מזנוני הצבא, מוסדות ציבור ומפעלי חרושת צריכים להיות מנוצלים למטרה זו. אין ספק שחלב מפותט טר ומקורר יוכל לעמוד בהתחרות עם כל מיני התערובות של מים, סכרין וצבע, ואפילו עם מיצי ההדרים הדלילים, הן בטיב והן במחיר. עונת שתיית המשקאות הקלים מתחילה באפריל ונמשכת עד סוף ספטמבר. על מנת להתאים את הספקת החלב לדרישות השוק למשקאות קלים נצטרך לנקוט בדרך השניה ולהעביר עודפי החלב מן החודשים פברואר, מרץ ובאופן חלקי מאפריל, למחצית השניה של יולי, אוגוסט וספטמבר. בשביל זה נחוץ להעתיק מספר מתאים של המלטות מן החודשים נובמבר, דצמבר וינואר, לחודשים אפריל, מאי ויוני. ומכיוון שהמלטות בחודשים אלה נותנות לקטציות דלות יותר,

העבודה בענפי בעלי-החיים

לפי העלון הסטטיסטי של משרד החקלאות בארה"ב יוצא שמיכון החליבה מפחית ב-1/5 את כמות העבודה שמשקיעים בטיפול הפרה הנחלבת ביד. ב-1950 נחלבו כ-51% מכלל הפרות שבארה"ב במכונות, אולם אין המצב שווה בכל המדינות; בה בשעה שבקליפורניה חולבים כבר 90% של הפרות במכונה הרי במדינות הדרום-מזרחיות אין האחו עולה על 20.

מציינים בדרך כלל שכל עובד חקלאי בארה"ב משקיע כיום כ-40% מזמנו בטיפול בבעלי-חיים לעומת 30% שהיה משקיע לפני מלחמת העולם הראשונה. הסיבה לכך — ההתקדמות המרובה במיכון כל עבודות השדה, בה בשעה שבענפי בעלי החיים הושגה התקדמות במיכון החליבה בלבד; כן גם אפשר לציין עליית מכסת בעלי-החיים לכל עובד בחקלאות, בה בשעה ששטחי הקרקע נשארו ללא שינוי ניכר.